

Kremenovi in dolomitovi kristali med Škofjo Loko in Soro

Matija Križnar, Vili Rakovc, Uroš Herlec

Med Škofjo Loko in vasjo Sora je vrsta globokih grap, ki so jih izoblikovali in poglobili potoki z vzhodnih pobočij nad reko Soro. Tam smo od leta 1994 odkrili več nahajališč kristalov kremenca, dolomita, kalcita in pirita. V večjih blokih kamnin v podpornih zidovih na obrežju reke Sore je namreč Matija Križnar v votlinicah dolomitnih in kremenovih žil našel kristale omenjenih mineralov. Poglobljeno poizvedovanje in terensko raziskovanje nas je pripeljalo do odkritja več prvotnih nahajališč estetsko in oblikovno zanimivih kristalov kremenca, ki jih spremljajo dolomitovi in kalcitovi kristali, v grōdenskih peščenjakih v vrhnjih delih grap pa tudi kristali pirita.

Kamnine, v katerih smo našli kremenove, dolomitove in kalcitove kristale, so zgornjetriasni baški dolomit in jurski škofjeloški ploščasti apnenec z roženci. Baški dolomit, ki je najlepše razgaljen v strmih grapah potokov na mnogih mestih vzdolž celotnega pobočja, je izrazito votlikav in žilnat; kristali v njem so bolj raznoliki kot v zgoraj ležečih škofjeloških ploščastih apnencih z roženci. Večja poroznost in prepustnost baškega dolomita zaradi razpok in votlinic sta omogočala hitrejšo in bolj neovirano rast kristalov. Na posameznih primerkih zapolnjenih votlinic je lepo vidno zaporedje kristalizacije.

Najprej je kristalil sedlasti, rahlo rumenorjavo obarvan **dolomit** romboedrske oblike, ki ne presega 5 mm. Sledijo mu

Votlinica, zapolnjena s kristali dolomita in 4 mm visokim kristalom kremenca. Najdba in zbirka Vilija Rakovca. Foto: Ciril Mlinar

Biterminiran kristal kremenca, 30 x 8 mm, v geodi, zapolnjeni z dolomitom. Najdba in zbirka Vilija Rakovca. Foto: Miha Jeršek

Kristal kremenca, 18 x 8 mm, v geodi, zapolnjeni z dolomitom. Najdba in zbirka Vilija Rakovca. Foto: Miha Jeršek

do 20 mm veliki in do 5 mm debeli povsem prozorni in brezbarvni kristali **kremenca**, ki so redko biterminirani. Generaciji kremenca je sledil delno prosojni motni **kalcit** z do 3 mm velikimi romboedrijskimi kristali, ki v nekaterih votlinicah in žilah kremenca povsem preraščajo.

Najlepša je najdba do 15 mm velikih žezlastih kremenovih kristalov na dolomitni osnovi, ki so popolnoma čisti, kar sicer velja za vse kristale kremenca s teh nahajališč.

Na področje baškega dolomita in spodnjejurskih škofjeloških ploščastih apnencev z roženci s prelomom v dinarski smeri severozahod-jugovzhod mejijo rdečkasti, sivi in zeleni grōdenski peščenjaki in konglomerati, ki segajo skoraj do vrha Osolnika. V sivih in zelenih, torej reduciranih različkih, smo na več mestih našli do 7 mm velike pentagondodekaedrske kristale **pirita**.

Pobočja med Škofjo Loko in Soro gotovo skrivajo še več nahajališč mineralov. Upamo, da bo naš prispevek botroval novim najdbam.

Literaturni vir:

GRAD, K., L. FERJANČIČ, 1974 : *Osnovna geološka karta 1:100 000, list Kranj*. Zvezni geološki zavod, Beograd.